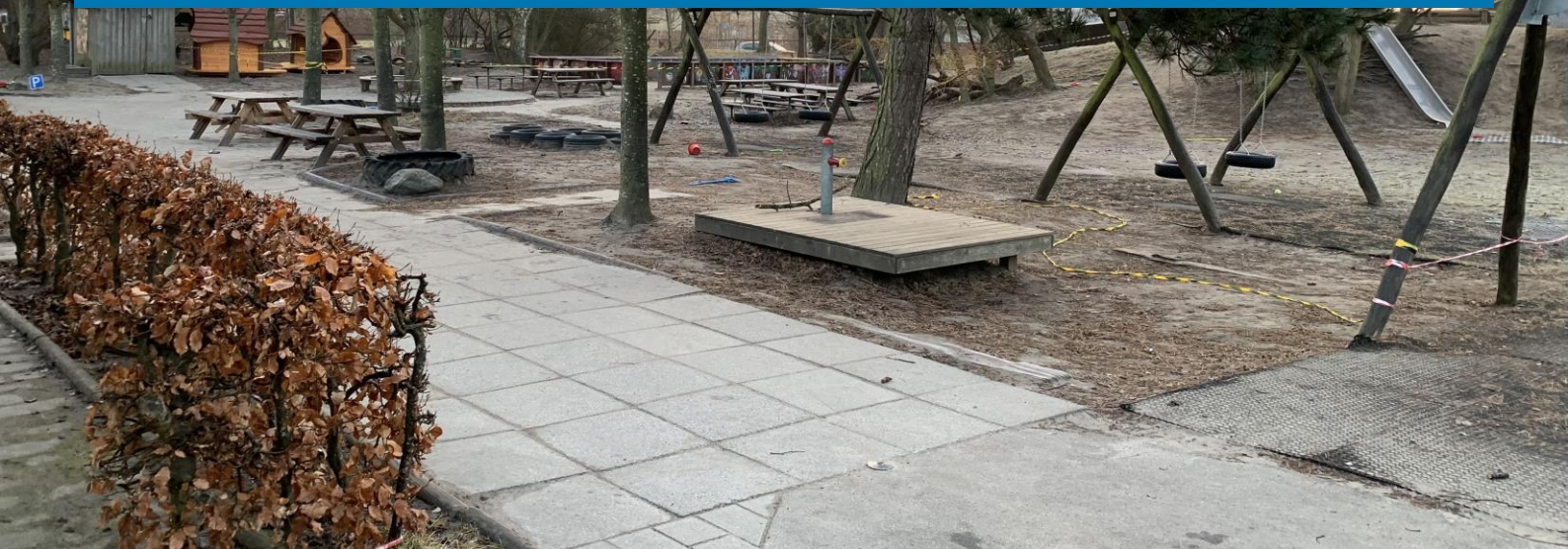

Pædagogisk læreplan for Børneinstitutionen Lindehøj 2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Højreklik her og vælg Skift billede for at indsætte billede eller logo

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#), 2018. Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

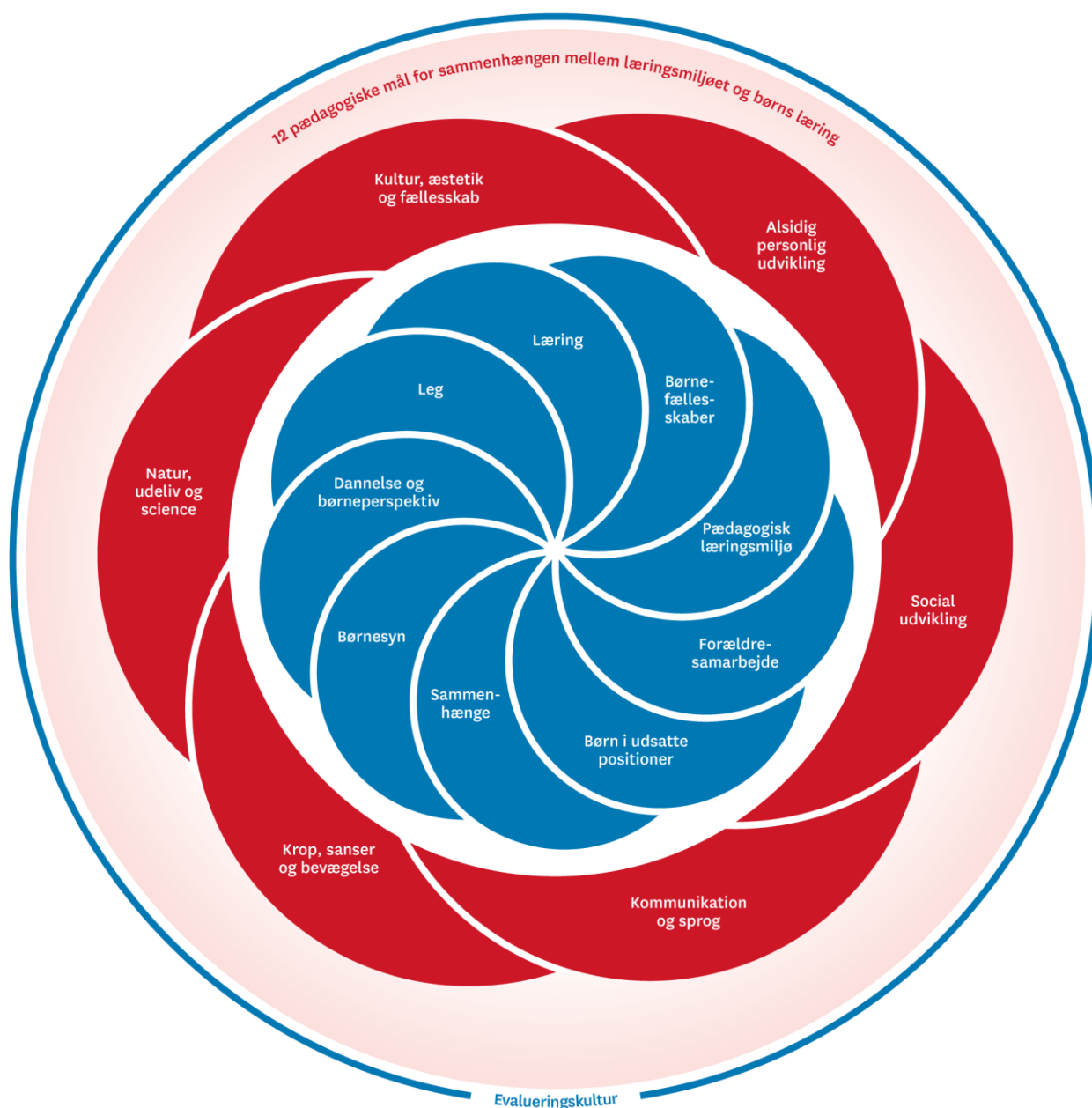
[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børneinstitutionen Lindehøj er en selvejende 0-6 års institution.

Vi har tre vuggestuegrupper med 0-2 årige, to børnehave grupper med 3-4 årige børn og en gruppe med de største børn i børnehaven.

Børneinstitutionen Lindehøj er omgivet af parcelhuse og rækkehuse. Vi har en stor naturlegeplads. Vi ligger tæt på grønne områder, herunder Sømmosen, som er et eftertragtet udflugtsmål. Der udover ligger vi også tæt på boldbaner og legepladser.

Vi har stort fokus på arbejdet med at styrke børnefællesskaber, relationer og gode samspilsprocesser mellem børn og voksne. Legen har en betydningsfuld plads gennem hele dagen, da leg er essentiel for barnets læring, udvikling og trivsel.

Vi designer et læringsmiljø ud fra et tydeligt børneperspektiv, hvor vi følger børnenes spor og interesser.

Vi prioriterer et tæt og ligeværdigt forældresamarbejde. Forældrene kender barnet bedst, og dette skal vi inddrage bedst muligt i samarbejdet omkring barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi vægter faglig udvikling højt, og vi prioriterer, at personalet deltager i relevant efteruddannelse, der kan anvendes i den pædagogiske praksis. Vi benytter os af ICDP (International Child Development Program), der fokuserer på at udvikle pædagogernes relationskompetence gennem bevidst og intentionelt arbejde omkring gode samspilsprocesser med børnene.

Vi har personale, der deltager på diplommoduler med forskelligt indhold, fx omkring sprogindsatser.

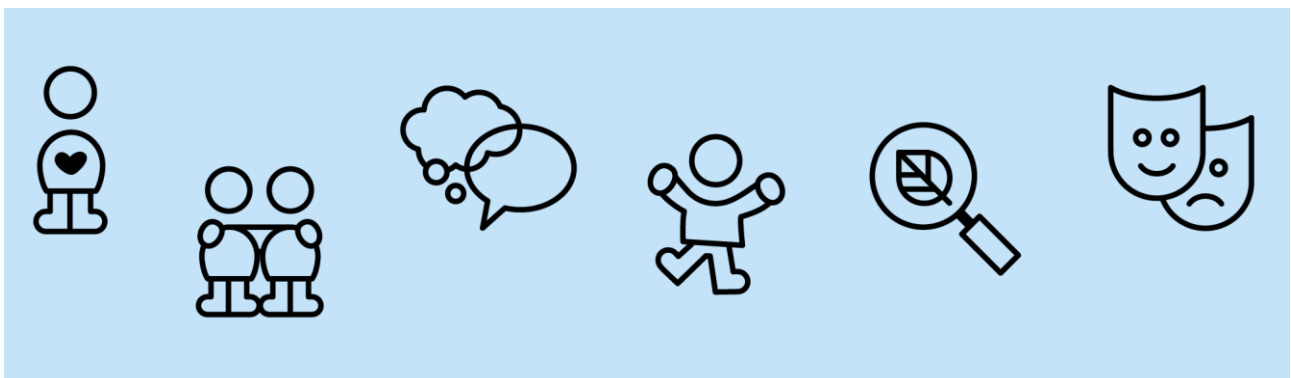
Vi arbejder tæt sammen med kommunens ressourcepædagoger, der jævnligt er i huset og sparrer med og vejleder det pædagogiske personale i forhold til temaer i deres praksis. Dette er med til at hjælpe os til kontinuerligt at have en reflekterende tilgang til vores praksis.

Denne læreplan skal betragtes som et dynamisk og visionært dokument. Den fungerer som et internt arbejdsredskab for ledelse og det pædagogiske personale. Den styrkede pædagogiske læreplan skal sikre, at vi arbejder med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne.

Lindehøj er et hus i faglig udvikling. Vi skal kontinuerligt tilegne os ny viden, så vi kan udvide egne faglige perspektiver og skabe nye handlemuligheder i tilrettelæggelsen af det pædagogiske læringsmiljø. Læreplanen vil i takt hermed løbende blive revideret og opdateret. Der vil på samme måde blive tilføjet flere eksempler fra den daglige praksis, jo længere vi kommer i arbejdet med at forankre den i vores praksis.

Lindehøj er en selvejende institution. Derfor har vi en bestyrelse, der består af forældre. Bestyrelsen fungerer som institutionens overordnede ledelse.

Der afholdes bestyrelsesmøder en gang i kvartalet. Bestyrelsen afholder generalforsamling en gang om året, hvor kan stille op til valg som bestyrelsesmedlem.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

At være barn har værdi i sig selv og ethvert barn er unikt. Det pædagogiske personale i Lindehøj har ansvaret for at skabe et læringsmiljø, hvor alle børn oplever, at de bidrager værdifuldt til fællesskabet og at de tages alvorligt uanset kultur, alder og køn. Børn er forskellige, og der skal være plads til at udvikle sig i eget tempo.

Det pædagogiske personale er nærværende, engagerede og nysgerrige i deres tilgang til børnene og handler ud fra en forståelse af børnenes perspektiver og intentioner.

Vi designer *altid* læringsmiljøet til den aktuelle børnegruppe.

Dannelse og børneperspektiv

Det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et tydeligt børneperspektiv.

Vi har ansvaret for at designe et læringsmiljø, hvor børnene oplever at have mulighed for indflydelse på deres dagligdag, og hvor personalet inviterer og opmuntrer børnene til at være aktivt deltagende. Børnene skal opleve, at deres bidrag og perspektiver har betydning. Det er ligeledes en del af børnenes dannelsesproces og demokratiske forståelse, at de oplever, at de selv og andre har indflydelse i fællesskabet og at kan bidrage værdifuldt. På samme tid skal børnene have erfaring med, at fællesskabet rummer plads til

forskellige perspektiver og ressourcer.

Vi prioriterer at udforske og undersøge, hvordan børnene oplever det pædagogiske læringsmiljø i forskellige situationer i løbet af dagen. Børnenes fortællinger, udsagn, oplevelser og inputs fungerer som "feedback" på vores praksis. Vi kan fx få indblik i, hvor børnene kan lide at være i institutionen, hvordan de oplever forskellige rutinesituationer, hvornår de er mest glade, hvem de kan lide at lege med, hvad de kan lide at lege, hvilke aktiviteter, de finder meningsfulde, og hvad de kunne tænke sig, at vi gjorde mere af.

Det stiller krav til os om at være tilgængelige, udvise oprigtig nysgerrighed, lytte aktivt, sætte ord på børnenes udtryk, være opsøgende og spørge ind til børnenes intentioner, fortællinger og meninger. Vi har som voksne ansvaret for, at vores kommunikation og dialoger med børnene inddrager barnets perspektiv.

De mindste børn udtrykker sig i høj grad gennem kropssprog, mimik og bevægelser. For at forstå deres perspektiv er vi optagede af, hvor børnene søger hen i rummene og på legepladsen, hvad de udtrykker og kommunikerer til os, hvem de søger, og hvad de deltager i.

Vi tilrettelægger et fleksibelt læringsmiljøet. Det betyder, at vi som voksne kan improvisere og gribe børnenes initiativer. Planlagte aktiviteter kan få et udvidet indhold ved, at vi bruger børnenes initiativer aktivt. Spontane aktiviteter og lege kan opstå ved, at vi er i stand til at se og bygge videre på børnenes initiativer.

Vi planlægger aktiviteter og fælles oplevelser ud fra det, som børnene viser interesse for og er optagede af.

Vi organiserer os med mindre grupper af børn, fx ved frokosten, i garderoben, i de planlagte aktiviteter og legefællesskaber, hvilket giver os mulighed for at være nærværende voksne.

Leg:

Leg er en grundlæggende del af børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Børn lærer gennem leg, og den sociale udvikling sker i leg. Børn udforsker, eksperimenter og opdager verden og sig selv gennem legen. Her udvikles fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, selvværd og identitet. Legen og legefællesskaber er med til at skabe grundlaget for relationer og venskaber.

Legen er det pædagogiske personales ansvar. God leg kræver fordybelse og tid til at lege uden afbrydelser. Vi prioriterer derfor, at legen har en betydelig plads i børnenes dagligdag og også er en del af de planlagte aktiviteter.

Leg kan både foregå i rammesatte aktiviteter, i børns selvorganiserede leg, og leg kan opstå spontant i forskellige situationer, fx i garderoben, ved frokosten, hvis nogle børn skal ud med madvognen eller et vuggestuebarn tager sin ble på hovedet på badeværelset. Det er vigtigt, at vi giver plads til disse lege og aflæser børnenes intentioner og initiativer.

For at skabe gode betingelser for legen organiserer vi rum, tid og situationer, hvor børnene kan være sammen i mindre legefællesskaber og ikke blive unødigt forstyrrede i legen.

Eksempel:

I vuggestuen er der små legemiljøer, hvor børnene kan lege i mindre grupper ud fra interesse.

2-3 piger leger en spontan leg i dukkekrogen. Personalet observerer, at børnene er fordybede i deres leg og sørger derefter for at passe på, at der ikke opstår forstyrrelser og afbrydelser i legen fra andre børn. Personalet sætter derfor selv lege i gang med de andre børn andre steder på stuen, så pigerne kan fortsætte deres leg uden afbrydelser.

Vi reflekterer løbende over, om vores daglige struktur skaber unødvendige afbrydelser af gode lege.

Som pædagogisk personale er vores opgave og positioner i forhold til børnenes leg både at være guidende og understøttende og at kunne vejlede, hvis der er samspilsmønstre, der kræver pædagogisk opmærksomhed. Vi guider børnene i legens forhandlinger eller vejleder børnene i håndtering af konflikter, så legen kan udvikle sig positivt.

Vi er også selv deltagende i børnenes leg. Vi prioriterer at inspirere børnene til at lege nye lege indendørs og udendørs, for at give dem et større legerepertoire. Det gør vi ved at lære børnene forskellige legetyper som bevægelseslege, sanglege, rollelege, konstruktionslege, tumlelege, imitationslege, regellege, boldlege, vilde lege og stille lege. Her øver vi os også selv i at styrke vores egne legekompeterencer som deltagende voksne. Vores deltagelse på forskellig måde i børnenes leg kan hjælpe børnene med at fastholde fordybelse i legen.

Eksempel:

I vuggestuen leger personalet med børnene, og er deltagende i deres lege. Vi er rollemodeller i legen. Vi kører kapløb på motorcyklerne med børnene, udforsker forskellige måder at rutsje på sammen med børnene. I legekøkkenet bliver der lavet mad og serveret drikkevarer sammen med børnene.

Vi kan også indtage en position, hvor vi er med til at udvide børnenes lege, hvor vi giver ideer til legeindholdet – fx ved at tilføje nye elementer til legen eller foreslå nye roller og nye perspektiver i legen.

Eksempel:

To børn vil gerne lege hule. Pædagogen finder et tæppe frem og lægger det over et bord. Børnene skynder sig ned under bordet og pædagogen følger straks efter og deltager i hulelegen. Efter et stykke tid bliver andre børn interesserede i legen og pædagogen inviterer dem til deltagelse. Pædagogen bliver i hulelegen med børnene og hjælper børnene med at fastholde opmærksomheden på legen.

At være en del af et legefællesskab kræver, at barnet kan mestre deltagelse og har legekompeterencer (som fx at kunne bidrage relevant til legen, kunne forhandle om legen, afkode og samarbejde og kunne aflæse samspeillet og afstemme sin adfærd til andre).

Vi er opmærksomme på legefællesskabernes udvikling og på det enkelte barns deltagelsesmuligheder. Hvis et barn har svært ved at deltage eller gerne vil ind i en leg, hjælper vi barnet med at få adgang til legefællesskabet. Fx ved at hjælpe barnet med at afkode legen, finde en rolle til barnet i legen og selv deltage aktivt i legen for at hjælpe barnet ind.

Vi kan også invitere til lege, hvor vi ved, at barnets ressourcer kommer i spil overfor de andre børn.

Eksempel:

Personalet i vuggestuen guider børnene i leg, ved at være foran, ved siden og bagved.

En dreng ser nysgerrigt på at nogle børn sidder og leger med biler. Pædagogen spørger drengen, om han gerne vil lege med de andre børn og deres biler. Drengen nikker og pædagogen finder en bil frem til ham og en bil til sig selv. Drengen og pædagogen går hen til gruppen, der leger og tager deres biler frem og leger med. Stille og roligt trækker pædagogens sig ud af legen, mens drengen leger videre med de andre børn. Pædagogen guider drengen undervejs og langsomt får pædagogen trukket sig helt ud af legen og observerer alle børnene, der leger med biler.

For at understøtte nye legefællesskaber og relationer skaber vi også rammer, hvor vi sætter legefællesskaber sammen af børn, der ikke normalt leger sammen, så børnene kan opdage hinanden.

Eksempel: Fire børn skal samarbejde om at bygge en Zoologisk have i DUPLO LEGO. Legen er rammesat af den voksne. Formålet er at få de fire børn, som ikke har en stærk relation til hinanden, men som er tæt på hinandens udviklingstrin, til at finde interesse for at opbygge relationer til hinanden. Den voksne sætter de

overordnede rammer, og støtter og hjælper dem derefter med at arbejde sammen om projektet. Legen tog de senere med ud på legepladsen og legede videre.

De voksne er undervejs opmærksom på at skifte mellem at være igangsætter, deltagende, guidende eller observerende.

At arbejde fokuseret med børnenes leg kræver, at vi organiserer os på en måde, så vi kan være nærværende voksne, der er tæt på børnenes leg i børnehøjde, og at vi opnår viden om børnenes legeindhold og samspilsmønstre. Vi bruger børnenes legeindhold som pejlemærke for, hvad der optager børnene, og hvad vi derfor kan bygge videre på i planlagte aktiviteter. De planlagte aktiviteter kan også få indflydelse på børnenes legeindhold, fordi børnene herigennem får et fælles erfaringsgrundlag at tage med ind i nye lege.

Det er det pædagogiske personales ansvar at stille legemiljøer til rådighed for børnene. Vi gør legemiljøer klar til børnene hver dag, så børnene kan gå i gang med at lege.

Læring

Børn lærer hele dagen i alle dagens situationer. De lærer på forskellige måder og i forskelligt tempo. De lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål. Læring er en social proces, og børn lærer ved at indgå i sociale fællesskaber. Legen og fantasien har stor betydning for læring, og derfor skal læringen ske gennem en legende tilgang med plads til at kunne eksperimentere og udforske. Læring skal forstås bredt og skal både ses i forhold til barnets sociale, kropslige, emotionelle og kognitive udvikling.

Hvert barn er medskabende af egen læring, og det er det pædagogiske personales ansvar at støtte, guide og udfordre børnene i læringsmiljøet gennem hele dagen. Børnenes læring skal være meningsfuld for børnene, tage udgangspunkt i barnets perspektiv og i barnets nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber

Alle børn har ret til at indgå i meningsfulde børnefællesskaber. Leg, udvikling og læring sker i både større og mindre og i varierende former børnefællesskaber. At være deltagende i og opleve sig inkluderet i et børnefællesskab giver grobund for social udvikling og for at få erfaringer med venskaber og relationer.

Vi skaber mulighed for, at alle børn i Lindehøj oplever sig som værdsatte deltagere i et eller flere fællesskaber. Børnefællesskaber kan have forskellige former – det kan være længere eller korterevarende fæl-

lesskaber, store eller små fællesskaber, venskaber, aktivitets fællesskaber, fællesskabet ved frokostbordet, fællesskaber i dagens rutinesituationer og spontant opståede fællesskaber henover dagen.

Vi er opmærksomme på, at børnene har forskellige deltagelsesstrategier. Derfor ser vi på det enkelte barns muligheder for deltagelse. Ud fra dette arbejder vi med at skabe mangfoldige deltagelsesmuligheder.

Vi arbejder intentionelt med at understøtte børnenes muligheder for at skabe relationer til andre børn. Bl.a. deler vi børnene op i mindre børnefællesskaber af forskellig karakter henover dagen. På denne måde skaber vi bedre rum for, at det enkelte barn kan gøre sig erfaringer med trygt at udfolde sig og deltage, og at de voksne kan være opmærksomme på hvert enkelt barn og på at guide samspillet mellem børnene.

Vi arbejder ud fra, at det er fællesskaberne, der skal styrkes og tilpasses børnene, og ikke det enkelte barn, der skal "passe ind" i fællesskabet.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Læringsmiljøet består af alle de muligheder for trivsel, udvikling, læring og dannelse, som børnene får i løbet af dagen i aktiviteter, rutiner og leg.

Læringsmiljøet skal være til stede **hele** dagen, da børn lærer noget i alle de situationer og relationer, de indgår i. Læringsmiljøet er betydningsfuldt fra børnene modtages om morgenen, hvor de skal opleve at blive mødt positivt, til de bliver hentet om eftermiddagen.

Læringsmiljøet i Lindehøj skal give børnene nye oplevelser og erfaringer. Der skal være plads til nysgerrig-

hed, til at kunne eksperimentere og udforske. Det skal være trygt, så børnene tør begå fejl og får lyst og gå-på-mod til at lære nyt.

Vi organiserer det pædagogiske læringsmiljø ud fra vores viden om den aktuelle børnegruppe og et tydeligt børneperspektiv.

Vi arbejder med en tydelig organisering af de voksne med klare opgave- og ansvarsfordelinger i alle dagens situationer.

Læringsmiljøet designes som en vekselvirkning mellem børnenes selvorganiserede leg, voksentilrettelagte aktiviteter, spontant opståede aktiviteter og alle hverdagens rutinesituationer. Rutinesituationer som frokosten, bleskift, sovetid, garderobesituationen, gentages dagligt.

Vi prioriterer, at hverdagsrutinerne har et bevidst og intentionelt pædagogisk fokus, da de rummer potentiale for både leg, læring og samspil.

Læringsmiljøet skal give børnene mulighed for bred læring og erfaringsdannelse i forskellige situationer og på forskellige måder. Derfor præsenterer vi børnene for *varierede aktiviteter* med forskelligt indhold.

De pædagogisk tilrettelagte aktiviteter planlægges med udgangspunkt i børnegruppens sammensætning, det enkelte barns nærmeste udviklingszone og med udgangspunkt i børnenes interesser.

Vi arbejder med mindre børnegrupper henover hele dagen, også i rutinesituationerne. Det giver mulighed for, at det enkelte barn kan blive set, hørt og kan bidrage. Mindre grupper giver den voksne mulighed for at være fordybet omkring et fælles tredje sammen med børnene over længere tid.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældrene inddrages aktivt i samarbejdet omkring børnene, så vi sammen med barnets familie skaber de bedste forudsætninger for barnet.

Både Lindehøj og barnets familie er væsentlige vidensdelere.

Det er vores opgave at lære barnets familie at kende, så vi bedst muligt kan samarbejde omkring barnet.

Vi ønsker et samarbejde, der er præget af tillid, som bl.a. skabes igennem en tydelig og god kommunikation. Det er vigtigt, at forældrene ved, hvad de kan forvente af os. Derfor tager vi os f.eks. også god tid på det første forbesøg, inden barnet skal starte i Lindehøj.

Den primære dialog, vi har med forældrene, er i afleverings-og hentesituationer. Her har vi en mulighed for at udveksle informationer om barnets dag.

Kommunikationen hjemmefra er væsentlig. Det er vigtigt for os at være nysgerrig på fortællingerne fra barnets hjem, da det er med til at give os et bedre indblik i barnets liv og udvikling.

Vi informerer forældrene om, hvad og på hvilken måde, vi arbejder med det pædagogiske læringsmiljø, så de har mulighed for at tale med børnene om det hjemme og bygge videre på de ting, som børnene er optagede af i Lindehøj.

Vi benytter os af AULA, hvor vi skriver om forskellige aspekter af vores pædagogiske praksis eller lægger billeder op fra dagen.

I vuggestuen tilbydes forældrene en samtale om barnets trivsel efter barnet har været i vuggestuen i tre måneder. Derudover afholder vi samtaler med forældre efter behov. Det kan enten være forældre eller

personale Lindehøj, der har behov for at drøfte barnets trivsel og udvikling.

Der holdes forældremøder en gang om året.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn i Lindehøj skal have deltagelsesmuligheder i fællesskabet og hver dag opleve at de er betydningsfulde.

Børn i udsatte positioner er fx børn, der i en kortere eller længere periode af forskellige årsager, står udenfor eller er i periferien af fællesskabet og/eller oplever vanskeligheder ved at bidrage eller deltage aktivt i aktiviteterne, i legen og i rutinerne. Derfor har de i en periode brug for mere opmærksomhed.

At være i en udsat position skal ses i en kontekst. En udsat position opstår i relationen mellem barnet, børnefællesskabet og læringsmiljøet.

Vores opgave er at arbejde målrettet med at skabe gode deltagelsesmuligheder for et barn i en udsat position. Børn har forskellige forudsætninger for at kunne deltage. Vi tilpasser læringsmiljøets betingelser for deltagelse til barnet. Ikke omvendt.

Fx kan vi undersøge, om vores læringsmiljø opstiller barrierer for deltagelse frem for muligheder, fordi der er bestemte aktiviteter, strukturer, forventninger og normer og værdier for deltagelse.

Vi har særligt fokus på, at barnet oplever at have succes- og mestringsoplevelser.

Vi kan arbejde med differentierede fællesskaber, hvor barnet er i en mindre gruppe med en voksen og

andre børn, og hvor vi arbejder målrettet med styrke og fremhæve barnets ressourcer.

Hvis et barn har svært ved at bidrage relevant til legefællesskabet, kan vi skabe fælles oplevelser for børnene, så de får et nyt fælles erfaringsgrundlag for legeindhold i nye lege. De voksne støtter op ved at være deltagende og hjælpe barnet med deltagelsesstrategier.

Vi kan tage initiativ til fælles lege i børnegruppen, hvor vi ved, at barnets ressourcer kommer i spil.

Det pædagogiske personale arbejder målrettet med at skabe gode samspil med barnet og skabe en tryk tilknytningsrelation.

Vi arbejder også med at børnene skal lære at anderkende hinandens forskelligheder, de skal hjælpe hinanden og passe på hinanden, og børnene skal opleve forskellighed som en ressource.

Vi inddrager barnets forældre. De har viden om barnets ressourcer og perspektiver, og om hvad barnet mestrer og har interesse for. Dette kan hjælpe os til at vide, hvad vi skal styrke og arbejde med i Lindehøj.

Vi har også mulighed for at få sparring fra vores tværfaglige samarbejdspartnere (tale/høre konsulent, psykolog, pædagogiske vejledere/ressourcepædagoger, fysioterapeut og sundhedsplejerske). Vi deltager hver 6. uge i et kompetencecentermøde (tværfagligt forum), der er en del af en forebyggende indsats og tidlig opsporing. I dette forum kan vi tage bekymringer omkring et eller flere børn, og det pædagogiske personale kan få sparring til videre handlemuligheder i forhold til det pædagogiske læringsmiljø og det pædagogiske arbejde med barnet. Sparringen er i en ressourceorienteret tilgang til barnet.

Hvis vi vurderer, at vi skal have yderligere vejledning af det tværfaglige team, kan der laves aftaler om dette.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Lindehøj har vi Storebørnsgruppen, der består af de ældste børn i institutionen. Gruppen bliver dannet 1. maj og løber frem til sidst i april året efter. Gruppen er tilknyttet den samme stue med de samme voksne.

Læringsmiljøet designes altid med udgangspunkt i den aktuelle storebørnsgruppe.

Generelt har vi dog ikke et hovedfokus på læring af bogstaver og tal, da dette kommer i skolen. I stedet er vores fokus på, at kunne begå sig i fællesskabet i skolen.

Derfor har vi særligt fokus på den sociale udvikling.

Vi arbejder fx med børnenes samarbejde, det at kunne indgå i forskellige former for fællesskaber og at kunne forstå andres perspektiver. Vi har fokus på venskaber og på følelser.

Vi arbejder fx med de situationsbilleder, som vi har fra ”Fri For Mobberi,” hvor der er vist en situation og bag på billedet er der gode spørgsmål, man kan tale med børnegruppen om. Vi bruger også billederne, hvis der har været konflikter, der omhandler nogle af de situationer, der har været mellem børnene.

Vi arbejder med at kunne modtage kollektive beskeder, sidde stille i samlinger, have opmærksomhed på en aktivitet i længere tid, kunne vente på tur, kunne lytte til hinanden, begyndende impulsstyring.

Vi læser op af kapitelbøger, så børnene har et fælles opmærksomhed og ikke afbryder historien. Vi taler om, hvad der er sket i sidste kapitel, husker hvilket kapitel, vi er kommet til mm. Vi er opmærksomme på, når der er nogle børn, som er nysgerrige på bogstaver og tal. Vi understøtter børnenes interesse ved at lege med bogstaver og tal i dagligdagen.

Vi øver trafikregler ved at gå ture i nærmiljøet, og de voksne fortæller, om hvad man skal gøre. Børnene

skal også fortælle hvad man skal og alle skal prøve at gå forrest, så de får mulighed for at fortælle de andre børn, hvad de skal.

Vi prioriterer besøgsdagene på skolerne højt, da det er en vigtig del af at skabe et tilhørsforhold til den skole, man skal starte på. Vi holder overleveringsmøder med skolen ved overgang til skolen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi har et godt samarbejde med Lindehøj Kirke, som vi deler gårdsplads med udenfor institutionen. Her er vi hvert år til julegudstjenester for børn og kirken har en børnetjeneste, som laver et forløb med vores storebørnsgruppe. Det er også storebørnsgruppen, som går Lucia i kirken. Derudover har vi også aftaler med flere plejehjem om, at børnene går Luciaoptog der. Dette er meget værdsat blandt beboerne på plejehjemmet og hos børnene.

Lindehøj har omkringliggende faciliteter som legepladser og flere grønne områder med parker og boldbaner. Disse bliver benyttet af både vuggestue og børnehave.

Vi ligger også tæt på Sømosen, hvor vi har rig mulighed for at udforske natur- og dyrelivet.

Herlev Kommune har også et tilbud om at institutionerne kan benytte Naturcentret Kildegården. Her kan børnene lære om forskellige dyr lære i naturen. Der er tilknyttet en naturvejleder til stedet. Vi kan benytte stedet to uger om året.

Vi bruger også andre af Herlev kommunes kultur institutioner såsom biblioteket og medborgerhuset i forbindelse med at se børneteater mm. Vi håber, at vi i den nærmeste fremtid kan lave en aftale med Herlev Hallen om at kunne bruge idrætshallen til større bevægelsesaktiviteter og forløb med bevægelse.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Indendørs læringsmiljø:

I organiseringen af læringsmiljøet har vi fokus på sammenhængen mellem de fysiske rammers betydning for børnenes mulighed for leg, læring og udvikling. Vi har indrettet legeområder og legezoner, der signalerer og tydeliggør, hvad man kan gøre hvor både i vuggestue og børnehave.

Vi har bl.a. indrettet konstruktionszoner, bevægelseszone, teater/rolleleg, læsehjørner og indrettet stuerne med legeområder, der giver mulighed for at afskærme og skabe plads til fordybelse i legene.

Legezonerne er dynamiske og kan justeres efter børnegruppens behov og interesser. Vi evaluerer på hvilke legezoner, børnene har gavn af og hvilke der skaber god leg og tilpasser og ændrer dem efter behov og børnenes perpektiver.

Legeområderne skal kunne give mulighed for forskellige lege- og læringszoner, der giver rum for både stille lege og lege med mere fysisk aktivitet.

Udendørs læringsmiljø

Lindehøjs legeplads er en stor natur-legeplads med mulighed for varierende aktiviteter og sanseindtryk. Legepladsen giver muligheder for leg og både stillesiddende aktiviteter og aktiviteter med kropslig udfoldelse.

Der er forskelligt terræn med bakker/høje og træer. Der er gynger og rutschebaner cykler og børnemotorcykler som bruges på stierne og bakkerne. I sandkasserne kan der graves og bygges kreative ting. Det er legehuse med rig mulighed for at udforske rollelegen. Vi har også en bålplads, der benyttes ofte, hvor der laves mad m.m. over bål.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling:

Alsidig personlig udvikling handler bl.a. om at udvikle barnets engagement, livsduelighed og deltagelseskompetence.

Læringsmiljøet skal være trygt og alsidigt og skabe mulighed for, at det enkelte barn får udvidet sin erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Læringsmiljøet tilrettelægges, så børnene indgår i *varierede aktiviteter* med forskelligt indhold og giver børnene erfaringer med at deltage i forskellige former for fællesskaber. Der skal være mangfoldige måder at kunne deltage på.

Læringsmiljøet skal vække barnets nysgerrighed, engagement. Barnets udforskningslyst og gå-på-mod skal understøttes ved at børnene får succesoplevelser og oplever at kunne mestre ting og situationer.

Vi arbejder ud fra børnenes nærmeste udviklingszone, så de bliver tilpas udfordrede og kan få udfordringer, de mestrer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal sikre et fokus på børnenes følelsesmæssige udvikling. Vi har ansvar for, at det enkelte barn har en tryk tilknytningsrelation til de voksne, da det er helt afgørende for barnets følelsesmæssige udvikling.

En tryk tilknytning giver barnet mulighed for at oparbejde indre strukturer, der skaber fundament for at barnet kan regulere sine følelser og udvikle empati. En tryk tilknytning giver barnet mod og tryghed til at udforske og erfare omverdenen.

Personalet har ansvaret for at skabe samspilsprocesser af høj kvalitet med børnene, hvor deres samspil med barnet er støttende og følelsesmæssigt afstemt. Personalet spejler og italesætter de følelser, som barnet giver udtryk for, og afstemmer deres følelser ud fra barnets. Personalet hjælper med at regulere barnets følelser.

Vi møder barnet med en anerkendende og empatisk tilgang. Vi udviser positive følelser overfor barnet og viser, at vi er glade for barnet. Vi undersøger *altid* barnets intentioner og perspektiver, og møder barnet med oprigtig interesse. Vi bekræfter barnet og sætter ord på barnets følelser og handlinger og viser, at vi forstår barnet.

Vi taler med børnene om følelser og udtryk og sætter ord på barnets følelser og intentioner for at hjælpe barnet med at blive opmærksom på sine følelser og hjælpe barnet med at forstå andres.

Eksempel vuggestue:

Vi sætter ord på følelser hos det enkelte barn, men også på de andre børns følelser. Et barn sidder og leger med en dukke. Et andet barn kommer forbi hende og tager dukken. Barnet bliver ked af det og begynder at

græde. En voksen går hen til børnene. Hun sætter ord på barnets følelser og henvender sig anderkende til det andet barn og spørger, om hun tog dukken, fordi hun også vil lege med en dukke. Barnet nikker, og den voksne udtrykker forståelse for, at hun også gerne vil have en dukke og finder en dukke til hende. Barnet afleverer selv dukken tilbage til det andet barn.

For at styrke børnenes evne til opmærksomhed, engagement og fordybelse er de voksne sammen med børnene om et fælles tredje, der udvider børnenes erfaringsverden. De voksne skaber gennem deres engagement fælles opmærksomhed sammen med børnene, hvilket styrker evnen til opmærksomhed og koncentration.

Vi er opmærksomme på vores egen mimik, udtryk og udstråling, og hvordan dette påvirker børnene. Vi er opmærksomme på, at vores eget engagement har stor indflydelse på børnenes engagement og deltagelse. Derfor møder børnene engagerede voksne, der udviser nysgerrighed omkring de ting, de er fælles med børnene om.

Vi arbejder med børnene i mindre grupper, så vi skaber bedre rum for nærvær og gode samspilsprocesser. Mindre grupper giver mulighed for at de voksne kan være fordybede sammen med børnene og giver det enkelte barn bedre deltagelsesmuligheder.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børns sociale udvikling sker i relationerne, i venskaberne, i børnefællesskaberne og i samspillet med de voksne.

Alle børn skal opleve sig som værdifulde, ressourcefulde deltagere, der har indflydelse og sætter deres aftryk på fællesskabet. Det kan være i legefællesskaber eller i aktivitetsfællesskaber, hvor man er sammen om et fælles tredje. Det kan være det store fællesskab på stuen og i fællesskaber, der er af kortere eller længere varighed. Det kan også være i forbindelse med venskaber og børnenes relationer til de voksne.

Det er det pædagogiske personales ansvar, at læringsmiljøet giver alle børn gode betingelser for deltagelse. Børn har forskellige forudsætninger for at kunne deltage i lege, relationer og aktiviteter.

Børnenes deltagelsesmuligheder er et samspil mellem læringsmiljøets *deltagelsesbetingelser* og børnenes *deltagelsesforudsætninger*. Derfor er det altid læringsmiljøet og fællesskabet, vi styrker og justerer på for

at kunne skabe deltagelsesmuligheder for alle børn. Vi tilpasser læringsmiljøet til børnene ud fra deres forudsætninger, ressourcer, interesser og behov, så deltagelsesbetingelserne bliver **brede og varierede**, og alle børn får mulighed for at kunne bidrage værdifuldt og relevant.

Vi organiserer mindre legefællesskaber, der sammensættes for at styrke eksisterende relationer eller understøtte dannelsen af nye. Vi sammensætter også mindre grupper ud fra børnenes ressourcer og interesser, hvor børnenes styrker kan komme i spil og blive synlige for de andre.

De voksne hjælper børnene med at indgå i det sociale samspil og med at håndtere uenigheder og konflikter ved at guide og vejlede med positive handleanvisninger og hjælper børnene med at deres forskellige perspektiver og følelser italesættes for hinanden.

Vi har opmærksomhed på at italesætte børnenes styrker og italesætte, at der er plads til forskellighed og forskellige perspektiver i et fælleskab.

Vi har fokus på samspillet mellem børnene og de voksne og vi arbejder med at sikre, at børnene har en tryk tilknytning til de voksne. Derfor er vi opmærksomme, nærværende, tilgængelige, omsorgsfulde og viser glæde og interesse i at være sammen med børnene. Vi møder børnene med positive forventninger.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børn udvikler deres sprog og kommunikation i relationen til de andre børn og til det pædagogiske personale. Sprog og kommunikation er en del af alle situationer i løbet af dagen. Derfor har vi hele dagen fokus på at understøtte, at børnene kan kommunikere, indgå i interaktioner og dialoger med både børn og voksne.

Sprog og kommunikation er afgørende for at kunne indgå i fællesskaber og i lege, da barnet skal kunne udtrykke sine behov, tanker, følelser og oplevelser. På samme måde foregår en stor del af barnets sproglige udvikling i børnefællesskaber og legene. Derfor er det centralt, at personalet understøtter barnets deltagelse.

Vi er som personale sproglige rollemodeller.

Vi tilrettelægger læringsmiljøet, så børnene indgår i *mange* meningsfulde interaktioner og dialoger med

de voksne.

For de mindre børn er det væsentligt, at vi sætter ord på børnenes følelser og handlinger, og at vi inviterer til samtale og kommunikation. Vi skaber muligheder for mange interaktioner med børnene, som udvider deres ordforråd, erfaringer med kommunikation og forståelse for sprog.

Eksempel:

I vuggestuen udvikler vi sproget gennem hele dagen. Vi sætter ord på alt, hvad vi foretager os, men også hvad børnene laver. Vi udvider børnenes sprog ved at gentage det ord og de sætninger, de siger, og gentager igen ved at påføre et ekstra ord, så deres ordforråd udvides. Dette gør vi ud fra barnets sproglige udvikling.

Et eksempel kan være: Ulla kommer hen til en voksen med en bil. Ulla siger "bil", den voksne gentager og siger "ja, det er en bil, en grøn bil".

For de større børn er kvaliteten af interaktionen central i forhold til udvikling af sprog og kommunikation. Vi har som rollemodeller ansvar for at invitere børnene til dialoger og tage imod børnenes invitationer. Vi prioriterer dialoger med børnene og giver børnene erfaringer med at være en del af en samtale, hvor man både skal lytte, tale og stille spørgsmål.

Vi er engagerede og indlevende i vores kommunikation. Vi er opmærksomme på at stille åbne og nysgerrige spørgsmål, lytte aktivt og vente på barnets svar. Vi hjælper barnet til at sætte ord på tanker og oplevelser. Vi er opmærksomme på at skabe dialoger over flere led, således at der bliver stillet flere spørgsmål og givet flere svar af både barn og voksen i en samtale.

Kommunikationen og samtalerne skal tage udgangspunkt i børnenes perspektiv, så vi taler med børnene. Vi tilpasser vores kommunikation til børnenes udvikling og forudsætninger, så der kan opstå dialoger, der er meningsfulde for barnet. Dette giver barnet mulighed for at deltage i samtalen og inddrage barnets synspunkter.

Vi skaber gode betingelser for nærværende kommunikation med børnene ved at organisere os i mindre grupper over hele dagen.

Vi er opmærksomme på de børn, der ikke nødvendigvis af sig selv ikke tager initiativ til samtaler og er opsøgende overfor dem.

Eksempel børnehave:

Under vores frokost har vi fokus på sproget, hvor vi er opmærksomme på at få taget fem turtagninger med barnet, før vi kan sige vi har haft en dialog. Under frokosten har vi tæt kontakt med børnene.

Et barn, der sjældent taler, sidder ved bordet. Den voksne prøver at komme i kontakt med barnet ved at spørge ind til, hvad han har leget i dag, men får stadig ikke andet svar end ja og nej.

Så husker den voksne, at barnet har leget med et andet barn, der sidder ved bordet, og spørger derfor dette barn om deres leg. Det andet barn fortæller om legen, og den voksne spørger nu igen indtil legen hos det første barn. Da den voksne er mere præcis i sine spørgsmål, åbner barnet op for dialogen og kan nu, med hjælp fra den voksne, fortælle sammenhængende og detaljeret om legen med det andet barn. Situationen udviklede sig til, at dialogen udviklede sig til en fælles dialog ved bordet, hvor alle børnene talte med hinanden, om hvad de legede i børnehaven og derhjemme.

Læringsmiljøet er indrettet, så børnene gøres nysgerrige på skriftsproget. Vi har skilte med ord på vores legetøj og legeområder, som fx "Køkken", "Bøger", "klodser" og har tæpper og plakater med alfabetet. Vi understøtter børnenes interesse for bogstaver ved at hjælpe med at skrive navne og ting på fx tegninger.

Vi har indrettet læsehjørner med synlige bøger. Her kan vi læse i bøger. Vi taler om bøgernes tekst, handling og billeder.

Vi anvender dialogisk læsning. Her taler vi om historierne, stiller spørgsmål til historien og vi holder pauser undervejs i læsningen, så den voksne kan inddrage børnenes input og egne erfaringer.

Vi skaber gennem rim og remser, sanglege, sange m.m. muligheder for at børnene kan eksperimentere og lege med sprog og kommunikation.

Vi er opmærksomme på børn med sproglige forsinkelser. Her har vi mulighed for at indgå i et samarbejde om barnet med en tale-hørekonsulent, der kan hjælpe med at lave tidlige målrettede indsatser omkring barnets sprogudvikling. Både vi og barnets familie kan få redskaber til, hvordan vi bedst understøtter barnets sproglige udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Læringsmiljøet i Lindehøj skal give børnene mulighed for at få kropslige erfaringer og bevægelsesglæde.

Børnene skal opleve at det er sjovt at bevæge sig, og de skal gøre sig erfaringer med deres krop på mange forskellige måder, både i ro og aktivitet.

Vi understøtter børnene i at bruge og fornemme egen krop og kunne aflæse andres kropssprog, hvilket også er en forudsætning for at indgå i fællesskaber med andre.

Vi designer læringsmiljøet, så det understøtter børnenes sansemæssige og motoriske udvikling og bevægelsesglæde ved at børnene udfordres, opmuntres, guides og støttes med udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone og med udgangspunkt i barnets perspektiv.

Eksempel:

I vuggestuen styrker vi børnenes motorik ved at lade børnene være kropslige. Når der bliver lavet motorikbane på gangen eller rutsjebanen bliver afprøvet inde på stuen, er der ingen grænser for hvilken måde de forskellige redskaber bliver brugt på. De voksne kan have lagt en plan, men hvis et barn viser interesse for

at ændre på et redskab, hjælper den voksne barnet. Eksempel ved en skumrutsjebane, hvor den er opdelt i to, kan trappen vendes, og motorikken bliver udfordret på en anden måde.

Det pædagogiske personale skaber muligheder for at børn kan bevæge sig og bruge kroppen på forskellige måder i løbet af dagen.

Eksempel på en aktivitet, hvor børnene oplever at være i ro:

I børnehaven leger vi med "drømmerejser", hvor børnene ligger på gulvet og slapper af med meditativ musik. Her er det vigtigt, at kunne ligge stille og have ro i kroppen. Den voksne tager dem med på en rejse/eventyr og bagefter taler vi om det sammen. Det giver børnene mulighed for at få en oplevelse af indre ro og mærke egen krop i en rolig tilstand.

Vi er bevidste om, hvad vi selv signalerer med vores krop, og at vores engagement og opmuntring har betydning for børnenes læringsmiljø. Vi er gennem hele dagen rollemodeller for børnene og viser, at vi er glade for at bevæge os ved at være deltagende i lege og aktiviteter, der understøtter sanser og bevægelse.

I børnehaven har vi en bevægelseszone med madras og bevægelsesredskaber. Her kan vi fx øve balance og lave kolbøtter. Børnehaven har også et fælles rum med plads til fælles bevægelsesaktiviteter, hvor de voksne sætter fælles lege og aktiviteter i gang, der på samme tid understøtter social og sproglig udvikling.

I vuggestuen bruger vi aktivt fællesgangene som bevægelseszone, hvor vi hænger gynger i loftet, cykler på motorcykel og rutsjer på rutsjebane, laver forhindringsbaner. Vuggestuen har fælles "fredagsdisco" for voksne og børn med dans og musik, der også understøtter børnenes sociale samspil. De voksne er aktivt deltagende og inspirerer og opmuntrer til deltagelse.

Vores legeplads indbyder til bevægelse og motorisk udfoldelse, og hvor alle sanser kan stimuleres. Legepladsen har varieret terræn med fx bakker, træer og skråninger. De voksne sætter fælles bevægelseslege i gang på legepladsen.

Eksempler fra legepladsen:

En voksen finder nogle motorcykler frem og tre børn sætter sig på dem sammen med den voksne. De kører alle op ad bakken og tæller til tre og kører om kap ned af bakken. Børnene og den voksne vender om, og trækker/kører motorcyklen op ad bakken og turen starter forfra.

Ved sandkassen øver børnene sig i at hoppe fra kanten og ned i sandet og også i at gå på line på kanten. Når vi laver sandkager og rører ved sandet, bruger vi følesansen.

Vi har fokus på at understøtte bevægelse hele dagen. Fx omkring børnenes selvhjulpenhed. I vuggestuen kan barnet selv klatre op på puslebordet på badeværelset og ved frokost bordet få lov til at hælde med en kande og holde bestikket. Vi lader børnene selv gå op og ned ad stolene til bordene. Hvis et barn har tabt noget på gulvet, men barnet sidder på stolen, går barnet selv ned og samler op.

Vi arbejder med udgangspunkt i børnenes nærmeste udviklingszone og skaber tilpasse udfordringer. Det er derfor vigtigt, at vi er tæt på barnet. Børnene skal være trygge og turde udfordre deres bevægelsesmønstre. Vi tilrettelægger læringsmiljøet, så børnene kan deltage på forskellig måde efter deres udvikling.

Eksempel vuggestuen:

Vi guider børnene, er tæt på og tager udgangspunkt i børnenes zone for nærmeste udvikling. Fordi vi kender børnene godt, kan vi skabe tilpasse udfordringer for barnet. Eksempel på en motorikbane: En pige skal rutsje på rutsjebanen. Pædagogen guider verbalt og hjælper pigen i at kravle op på rutsjebanen. Pædagogen hjælper pigen med at sætte sig ned og holder hendes hånd, mens hun rutsjer. Ved næste tur guider og hjælper pædagogen igen pigen, når hun skal kravle op, men pigen sætter sig selv på rutsjebanen. Pigen skal stadig holde en hånd, når hun skal rutsje ned. Et par gange efter, kravler pigen selv op på rutsjebanen og rutsjer selv ned.

Læringsmiljøet skaber muligheder for at børnene igennem eksperimenteren og udforskning af forskellige materialer kan stimulere sanserne. Personalet sætter ord på børnenes sanseindtryk, og griber dagligdagens muligheder i rutinesituationerne for at tale med børnene om sanserne.

Eksempel:

Vores sanser i vuggestuen bliver brugt hele tiden. Når vi hører musik i løbet af dagen og danser eller smager på den mad, vi får. Vi smager både på surt og sødt. Hvis brødet har en hård skorpe, mærker vi også det og taler om det. De voksne sætter ord på børnenes sanseindtryk. Eksempel: Til frokost kan der blive serveret fisk med citron til. Børnene bliver tilbudt at smage citronen sammen med den voksne og sætter ord på barnets udtryk, når barnet smager på den sure citron. Når suppen er lidt varm taler vi også om det og hvordan det føles.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Lindehøj udendørs miljø får børnene erfaringer med at bevæge sig, lege i og udforske naturen, da vi har en stor naturlegeplads. I Lindehøj er børnene ude hver dag i al slags vejr.

Vi adgang til mange grønne områder udenfor institutionen. Her er der dyreliv, vand og små ”skovområder,” hvor børnene sammen med de voksne kan udforske naturen. Vi benytter os også af Kildegården, der er naturcenter med bl.a. dyr, og hvor der er tilknyttet en naturvejleder.

Når vi er udendørs griber vi det, som børnene er optagede af og udfolder det.

Eksempel børnehave:

Et barn finder en spiselig svamp på legepladsen. Den voksne griber muligheden for at udforske og gå på opdagelse med alle børnene efter flere spiselige svampe. Da vi kommer indenfor taler vi videre om at der findes svampe, man kan spise og dem som man ikke må spise. Vi smager selvfølgelig også på svampen.

Eksempel vuggestuen:

Vi går på opdagelse i naturen og på legepladsen ved at være nysgerrige over det, vi ser. Et barn finder en tissemyre på jorden og kalder på en voksen. Den voksne går helt tæt på myren sammen med barnet. Den voksne fortæller om myren, og de begynder sammen at finde flere myrer. Et andet barn kalder, da han har fået øje på en edderkop. En voksen kommer hen, og de begynder at snakke om edderkopper og synger sangen om lille Peter edderkop.

Når vi går på tur, udforsker vi området og taler om det, vi ser. Vi ser efter fugle eller hunde. Når vi går på græsset, ser vi efter blomster eller blade, som vi kan røre ved.

Vi har et "udeværksted," som er et stort ildsted, som vi bruger til at tænde bål. Vi laver mad over bålet sammen med børnene, hvor de får en indsigt i og erfaring med håndtering af madvarer og smagsoplevelser. Vi finder ting i naturen, som vi kan bruge til madlavningen eller taler, om hvor de forskellige madvarer, vi bruger, kommer fra.

Vi har tre store højbede, hvor vi planter forskellige urter, grøntsager, bær mm., som vi bruger til madlavningen.

Børnene er selv med i hele processen - til at hugge brænde til bålet med økse, snitte små spåner til optænding, samle bålet, tænde bålet og til sidst slukke det.

Når vi er på legepladsen eller på tur til mosen, er børnene ofte optagede af at finde små insekter og dyr. Vi understøtter denne nysgerrighed ved at have forstørrelsesglas med til at undersøge krible-krable dyrene og bruger vores ipad til at finde ud af, hvad det er for nogle dyr, vi finder.

Vi har et mål om at arbejde med børnene omkring bæredygtighed. Det er vigtigt at børnene lærer, at vi skal passe på naturen og arbejde med temaer som madspild, brug af vand og elektricitet, hvordan vi affaldssortere, genbrugsmaterialer osv.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Lindehøj tilrettelægger vi læringsmiljøet, så børnene får indblik i forskellige kulturformer. Læringsmiljøet skal sikre et demokratisk fællesskab, hvor der skabes forståelse for egne og andres kulturelle baggrunde og traditioner.

Læringsmiljøet skal give børnene glæde ved og nysgerrighed på æstetiske processer, og børnene skal have mulighed for at afprøve sig selv indenfor forskellige kunstarter og udtryk.

Børnene skal have mulighed for at udforske forskellige materialer og deltage i skabende processer, der stimulerer sanser, fantasi og kreativitet på en måde, hvor der ikke skal skabes et bestemt produkt, men hvor børnenes deltagelse i processen er det væsentlige.

Det kan være gennem udforskning af forskellige kunstarter og udtryk osv., og ved at være en del af processer omkring scenekunst, musik, sang og dans.

Vi har øje for, at det er processen og den eksperimenterende tilgang og kreativiteten, der er i fokus. Pro-

cesserne skal aktivere børns følelser og sanser og give dem mulighed for at udtrykke sig på andre måder end det talte sprog, så børnene opleve nye sider af sig selv og gøre erfaringer med at udtrykke sig på mange måder.

Vi udforsker og eksperimenterer med, hvilke materialer, vi stiller til rådighed for børnene, som også kan være anderledes og nytænkende og som kan inspirere til fantasi og kreativitet.

I Lindehøj arbejder har vi for nyligt fået etableret et scenerum, hvor vi kan arbejde med kulturelle og kunstneriske udtryk og udforske drama, rollespil, teater og scenekunst på forskellige måder.

Personalet skal være æstetiske rollemodeller og gå foran med at eksperimentere og fordybe sig med børnene.

Vi tager til teaterforestillinger med børnene, så de får mulighed for at opleve dette.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Ledelsen og medarbejderne i Lindehøj skal sammen skabe god evalueringsskultur. Der skal skabes rum og tid til, at personalet og ledelse kan tale om værdier og holdninger. Personalet bruger forskellige evalueringssredskaber. Der skal skabes en evalueringsskultur, som sikrer en god faglig refleksion. Det er vigtigt, at evalueringerne sættes i system på bestemte tidspunkter. F.eks. som faste punkter på stuemøder og personalemøder. Møderne skal faciliteres, så de tager udgangspunkt i at evaluere *selve læringsmiljøet*.

Vi vil i Lindehøj bl.a. arbejde med at blive klogere på at inddrage børneperspektivet.

Det kan f.eks. være i en bestemt legezone eller en rutinesituation. For at inddrage børneperspektivet, kan vi fx spørge os selv: "Hvordan mon det er at være barn i denne situation?" "Hvad får barnet ud af dette fællesskab?"

Herefter kan vi gå på opdagelse i de observationer, vi laver af børnenes hverdag og udsagn fra børneinterview og indsamle empiri og data til en videre evaluering.

Perspektiverne vil i sammenhold med hinanden give et godt billede af barnets perspektiv og en vigtig viden til som personalet.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Den pædagogiske læreplan vil være et fast punkt på personalemøder.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud